

Från PC-förbud till internetanarki

Internetens betydelse som skapare av cybermarknader är nog större än vi anat, menar Krister Thelin, Hovrättsråd i Skånska Hovrätten och f d statssekreterare i Justitiedepartementet. Han menar att två synsätt står emot varandra, dels det amerikanska som är starkt frihandelsinriktat och som i princip motsätter sig lagliga begränsningar för utvecklingen. Dels det europeiska synsättet där nationalstatens perspektiv står i förgrunden. – Östros driver i EU och OECD linjen om en samlad ökad statlig kontroll över kapitalplaceringar och handel. Han kommer att misslyckas, gudske- lov, säger Thelin. – Vi kommer inte att få någon "världsregering" som kan hindra att "elektroniska fristater" uppstår. Inte heller tror han att världen kommer att ansluta sig till den

ANDERS HULTIN är redaktör för *Svensk Tidskrift*.

kubanska och irakiska linjen, att förbjuda innehav av PC:s och utöva central kontroll av alla kommunikationslinjer. – Se bara på makarna Ingelstam/Theorins önskan för 15 år sedan om att förbjuda innehavet av parabolantenner!

Statens databanverk

En som tror på central kontroll är Johan Lönnroth, vänsterns talesman i ekonomiska frågor. Han menar att det måste finnas en "demokratisk kontroll över den informationsteknologiska infrastrukturen" och att den måste ligga på FN-nivå med både mellanstatliga avtal och viss överstatlighet. Under parollen "Inrätta ett Statens Databanverk" menar vänsterpartiet att det är en politisk uppgift att garantera medborgarnas tillgång till den nya tekniken. "Staten kan bara i en mycket begränsad omfattning styra den trafik som går på de elektroniska vägarna. Men man borde kunna använda sitt ägande i sina olika IT-företag – Telia, Teracom, inom

etermedia etc – till att skapa en slags motsvarighet till Statens Banverk på IT-området. (---) Det måste vara en politisk uppgift att se till att tillgängligheten till de olika näten inte förbehålls en informationsteknologisk elit utan att alla kan använda den nya tekniken till rimliga kostnader. Principen bör vara: politiskt ansvar och samhällsägande för maximal tillgänglighet – stor frihet att använda denna samhällseliga sektor." står det i vänsterns motion *Den ekonomiska makten* (1997/98:v703).

Han menar också att det måste finnas internationella miniminivåer på kapitalskatter och moms för att inte skatteunderlaget ska försvinna.

Krister Thelin pekar också på det förhållande att internet riskerar att rycka undan viktiga skattebaser från de nationella välfärdssystemen och att "skattefantasin" då koncentreras på det som inte går att flytta; fast egendom och människor som inte är tillräckligt rörliga, dvs mer fastighets- skatt och konsumtionsskatt.

Men internethandeln har fler effekter än enbart de skattepolitiska. Hela vår föreställning om vad nationalstaten förmår och inte förmår i form av kontroll över rörlighet när det gäller kapital och tjänster måste i grunden ifrågasättas. Men inte bara det. Krister Thelin menar att också heliga kor som offentlighetsprincipen och vår medialagstiftning har blivit föråldrade. – Genom det framtida giftermålet mellan internet och TV/radio/telefon/video upphör begrepp som "sändare" och "mottagare" att ha någon mening. Alla blir såväl sändare som mottagare och det är befängt att då ha kvar våra ålderdomliga strukturer i Tryckfrihets-förordningen och YGL.

Vi vet för litet

Stig-Björn Ljunggren, samhällsdebattör och flitig användare av "nätet" för politiska diskussioner, är dock mer försiktig när det gäller internethandelns konsekvenser för nationalstaterna. – Vi vet för litet ännu och fortfarande befinner sig stora delar av den nya informationstekniken på experimentstadiet, menar han. Många menar att kontrollmöjligheterna minskar och att kryphålen då blir fler. Men kombinationen av exempelvis "nätet" och "streckkoderna" lär ge enorma kontrollmöjligheter, menar Stig-Björn Ljunggren som ett exempel på att vi ännu inte riktigt känner till konsekvenserna av den nya tekniken.

– Men vad vi i första hand tycks se är att gammalt vin hålls upp i nya läg-

lar. Istället för att telefonera skickar vi mail. Istället för bara vanliga pappersblaskor får vi också nätburna "tidningar". Annonser puffas fram på skärmen liksom mellan TV-programmen. Fabrikena kan skicka ut sina på nätet beställda produkter direkt till kunden – som postorder, menar Ljunggren.

Vilka nya förändringar kan vi förvänta oss? Kommer butikerna att samverka med nätföretagen så att kunderna kan "kolla in" prylarna innan de beställer dem? Kommer underhållningsindustrin att utveckla nya produkter av typen spel, interaktiva filmer, cypernetiska mötesplatser osv som vi är beredda att betala för? – Allt detta vet vi väldigt litet om. Däremot kan vi redan nu se hur nätet undergräver en paternalistisk politik. Se på de möjligheter vanligt folk faktiskt har att kringgå tobaks- och alkoholskatterna genom att direktimportera produkter. Eller så kan nätet vara kulturpolitiskt positivt – som när vi beställer billiga, skattefria böcker från utlandet. Men sprängkraften i dessa förändringar vet vi ännu väldigt litet om, menar Ljunggren.

En intressant fundering, menar han, är om nätverket kan ses som en teknologi för att koppla samman individernas hjärnor till en gigantisk megahjärna? Den som på bästa sätt lyckas seriekoppla sina anställdas biomassa kommer också att bli framgångsrik – på samma sätt som exempelvis Henry Ford lyckades utnyttja det löpande bandet för att effektivisera bilproduktionen.

ORD

Samtalsstil

SSU-ordföranden Niklas Nordström, NN, som det heter om det utbytbara tomrum NN markerar, aviserar att han ska ut och förfölja moderater igen. Det är ju ett halvår sedan sist. Sist lurade han fram unga troskyldiga mediekändisar med antirasismen som lockbete och använde dem för att hugga efter moderaterna. Han har samma uppfattning om konsten att övertyga som vilken Bandidosmedlem som helst, och ungefär samma inställning till rätten att mobba sig fram som LO:s avtalssekreterare Hans Karlsson, när denne talar om vad som kommer att hända med de socialdemokratiska riksdagsmännen om de föreslår försämringar i arbetsrätten: "De kommer att få det KOLLO-SALT JOBBIGT" (DN 5/9 -96).

För en liberal är deras metoder att göra sig attraktiva obegripliga. Maktfullkomligheten är obegriplig. Varför driver de sin sak med fusk, lögner och rått maktspråk? Varför denna primitiva lust att skada? Är det det som är klasskänsla? Att livet igenom vara kränkt och fixera hämndlystnaden vid någon sorts beläte som inte har någonting med verkligheten att göra? Det finns bara en förklaring, som jag ser det, och det är att de kämpar ur underläge. De vet att de ingenting har att ge längre. De representerar fel grej. Deras sak är obsolet. De är champions of lost causes.

Helena Rivière